

§ 183

Maantielain muuttaminen; lausuntopyyntö

KAJDno-2017-1077

Valmistelija / lisätiedot:
Risto Hämäläinen
risto.i.hamalainen@kajaani.fi
Kehitysjohdaja

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoja hallituksen esitysluonnoksesta maantielain (503/2005) muuttamiseksi. Lausunto annetaan Lausuntopalvelu.fi -palvelussa alla olevan lausunnon otsikoinnin mukaisesti.

Esityksellä toteutettaisiin maakuntalain 6 §:n 1 momentin 14 kohdassa tarkoitettujen liikennettä ja tienpitoa koskevien tehtävien siirto valtiolta maakunnille. Eräitä ELY-keskusten nykyisiä valtakunnallisia tehtäviä siirtyisi Liikennevirastoon. Valtio toimisi edelleen maanteiden omistajana, ja tienpidon rahoitus toteutettaisiin valtion erillisrahoituksena, jonka Liikennevirasto ohjaa maakunnille. Esityksen eräänä keskeisenä tavoitteena on varmistaa maantieverkon valtakunnallinen yhtenäisyys sekä maanteiden riittävä palvelutaso joka puolella maata.

Maantielaki ehdotetaan muutettavaksi laiksi liikennejärjestelmästä ja maanteista. Uutena asiana lakiin tulisi valtakunnallista ja maakunnissa tapahtuvaa liikennejärjestelmäsuunnittelua koskevat säännökset, jollaisia ei lakitasoisina nykyisin ole. Lakiin lisättäisiin myös maanteiden palvelutasoa koskevat nykyistä täsmällisemmät säännökset. Esitykseen sisältyy myös ehdotukset uudeksi sääntelyksi maanteiden tiepidon järjestämisestä maakuntien ja valtion yhteistyönä sekä valtion ja maakuntien toimivaltajako.

Lausunnonantajia on pyydetty erityisesti kiinnittämään huomiota tienpidon järjestämisen ja ohjauksen toteutustapaan, arvioimaan esitettyä valtakunnallista ja maakunnallista liikennejärjestelmäsuunnittelukokonaisuutta ja maakuntien ja valtion välistä yhteistyötä sekä tarkastelemaan eri toimijoiden roolia näissä edellä mainituissa kokonaisuuksissa.

Hallituksen esitysluonnos laiksi maantielain muuttamisesta oheisliitteenä (vain sähköisenä)

Kajaanin kaupunki toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Huomiot lain 1 lukuun Yleiset säännökset

Maanteiden omistuksen säilyminen valtiolla ja rahoitus valtion erillisrahoituksella on perusteltua, sillä maantiet ovat olennainen osa kansallista infrastruktuuria, ja valtion tulee vastata niiden ylläpidon ja kehittämisen järjestämisestä ja rahoituksesta.

Maanteiden runkoverkon ja sen yhtenäisen palvelutason määrittely on tervetullut uudistus, joka turvaa sen, ettei maakuntien rajoille synny eroja niiden palvelutasossa ja erityisesti talvikunnossapidossa, kuten nykyisin on joskus tapahtunut. Kajaanin kaupungin näkemyksen mukaan runkoverkkoon tulee kuulua nykyinen valtatieverkosto sekä tärkeimmät kantatiet, joiden osalta yksi runkoverkkokriteeri tulee olla tien merkitys kansainvälisille yhteyksille.

Huomiot lain uuteen 1 a lukuun Liikennejärjestelmäsuunnittelu

On erittäin hyvä, että liikennejärjestelmäsuunnittelun asemaa vahvistetaan lainsäädännöllä. Erityisen hyvä uudistus on koko maata koskeva pitkän aikavälin liikennejärjestelmäsuunnitelma, varsinkin jos siinä tullaan aidosti ottamaan huomioon myös alueiden tarpeet hyödyntämällä maakunnallisia liikennejärjestelmäsuunnitelmia. Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma selkeyttää ja vakiinnuttaa kansallisen liikennepolitiikan suunnittelumekanismeja. Koska sen hyväksymistä esitetään valtioneuvostolle, niin jollain muulla liikennepoliittisella mallilla on varmistettava jatkossa myös eduskunnan rooli liikennepolitiikan päätöksenteossa.

Lakiluonnoksen säännös maakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisesta vuorovaikutuksessa alueen kuntien kanssa on hyvä, sillä kunnat vastaavat edelleen oman alueensa elinvoimasta ja sen kehittämisestä, jossa saavutettavuus ja liikenneyhteydet ovat keskeisessä roolissa. Luonnoksen mahdollistama maakunnallisen liikennejärjestelmätyön yhteistyöryhmä olisi hyvä foorumi yhteistyölle ja vuorovaikutukselle. Kaupunkiseutujen liikennejärjestelmäsuunnittelua ei ole perusteltua sisällyttää uuteen lakiin, koska niissä käsitellään teitä ja kuntien omistamaa katuverkkoa leimallisesti kuntien maankäytön ja asumisen sekä asiointi- ja työliikenteen näkökulmasta, ei maantielain pitkämatkaisen liikenteen ja yhteysvälien sekä niiden palvelutason valtakunnallisen yhtenäisyyden näkökulmasta.

Huomiot lain uuteen 1 b lukuun Valtion ja maakunnan välinen suhde

Lakiluonnoksen mukaan maakunnille säädettäisiin velvoite hoitaa tienpidon tehtävät yhteistoiminnassa enintään yhdeksällä tienpidon yhteistyöalueella, jollain maakuntalain 8 luvussa säädetyistä yhteistoiminnan järjestämisen tavoista. Toimintamalli on hyvin lähellä nykyistä mallia, jossa tieasiat on keskitetty yhdeksään ELY-keskukseen. Alueiden tasapainoisen kehittämisen näkökulmasta on kuitenkin myönteistä, että yhteistyöalueet muodostuvat maakuntien yhteistoimintana, jolloin jokaisella maakunnalla on mahdollisuus vaikuttaa tienpitoon aiempaa suuremmin. Yhteistyöalueisiin sisältyy kuitenkin se riski, että niiden sisällä pienet maakunnat eivät saa suurten maakuntien kanssa yhdenvertaista asemaa.

Maakuntien keskinäinen yhteistyö liikennestrategiatyössä ja tienpidon järjestämisessä on perusteltua ja tarkoituksenmukaista etenkin maakuntarajat ylittävien liikenneyhteyksien osalta. Kategorinen määräys yhdeksästä yhteistyöalueesta nykytilanteeseen pohjautuen kuitenkin rajoittaa vaihtoehtoisten tienpidon yhteistyömallien muodostamista. Sellaisia voisivat

olla esimerkiksi tehtäväkohtaiset yhteistyörakenteet tai alueita yhdistäviin liikenneyhteyksiin perustuvat mallit. Lain jatkovalmistelussa tulisi arvioida tällaisten uusien yhteistyömuotojen toimivuutta ja tarvittaessa mahdollistaa sellaiset kategorisen yhteistyöaluemallin lisäksi.

Tienpidon rahoitus tultaisiin tekemään laskennallisesti 18 maakunnan jaolla. Rahoituksen kohdentaa kullekin maakunnalle lain määrittelemä Tienpitäjä eli Liikennevirasto. Sille annettaisiin kuitenkin oikeus varata osa perusväylänpidon tienpidon budjettirahoituksesta tienpidon valtakunnallisiin tehtäviin, teemaohjelmiin ja äkillisiin tai ennakoimattomiin korjaustarpeisiin. Varaus on perusteltu, mutta sen on oltava oikeassa suhteessa maakunnille kohdennettavaan rahoitukseen, ettei vaaranneta niiden kykyä vastata alueensa perusväylänpidon tarpeisiin.

Lakiluonnoksen mukaan Liikennevirasto kohdentaisi tienpidon rahoituksen kullekin maakunnalle tienpidon yhteistyöalueiden kanssa tehtävien nelivuotisten tienpidon sopimusten perusteella. Sopimusta tarkistettaisiin vuosittain. Lakiluonnos toteaa, että sopimuksissa voi olla yhteistyöalueen maakuntakohtaiset osiot. Sellaisten laatiminen on perusteltua, että tienpito ja sen rahoitus yhteistyöalueella on avointa.

Tienpidon sopimusten ja niistä käytävien neuvottelujen pohjana toimivat yhteistyöalueella tehtävät nelivuotiset tienpidon ja liikenteen suunnitelmat. Ne tehdään erikseen jokaiselle maakunnalle, ja ne hyväksyy kukin maakunta itse. Lakiluonnoksessa jää kuitenkin epäselväksi, mikä merkitys ja rooli suunnitelmilla on tienpidon sopimuksen tekemisessä. Siinä todetaan vain, että tienpidon ja liikenteen suunnitelma ei saa olla ristiriidassa tienpidon sopimuksen kanssa. Tämän voi ymmärtää niin, että Liikenneviraston ja yhteistyöalueen välinen sopimus olisi ensisijainen maakuntien suunnitelmiin nähden.

Liikenne- ja viestintäministeriö ja edelleen Liikennevirasto saivat lakiluonnoksen mukaan tienpidossa vahvan toimivallan ja ohjausroolin yhteistyöalueisiin ja edelleen maakuntiin nähden. Liikenneviraston rooli kasvaisi merkittävästi nykyisestä. Tämä on perusteltua lain tavoitteleman maantieverkon valtakunnallisen yhtenäisyyden kannalta, mutta se rajoittaa maakuntien itsehallinnollista päätöksentekoa. Näitä voitaisiin yhteen sovittaa esimerkiksi vahvistamalla maakunnallisten tienpidon suunnitelmien merkitystä tai lisäämällä maakuntien itsenäistä päätösvaltaa alemman tieverkon kunnossapidossa ja kehittämisessä. Alempi tieverkko palvelee leimallisesti alueellista ja paikallista liikennettä ylemmän tieverkon palvellessa pitkämatkaista liikennettä yhteysväleillä.

Huomiot lain 2 lukuun Maantien suunnittelu

Lakiluonnoksen esitykset maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman keskeisestä roolista suunnittelukohteiden määrittelyssä ja sen huomioon ottamisesta tiesuunnitelmissa ovat hyviä ja tukevat alueiden omaehtoista kehittämistä. Liikenneviraston toteutus- ja suunnitteluvastuun säilyminen valtakunnallisesti merkittävissä liikennehankkeissa on myös hyvä, maakuntiin

ei ole perusteltua ryhtyä luomaan niiden vaatimaa erityisasiantuntijuutta. Edelleen hankearvioinnin ja useiden muiden tiesuunnittelun menettelyjen ja sisältöjen tuominen lakiin selkeyttää nykyistä tilannetta ja tekee tiesuunnittelusta aiempaa läpinäkyvämpää.

Tässä yhteydessä Kajaanin kaupunki tuo esille sen, että mikäli Liikennevirasto tulee ohjausoikeudellaan antamaan hankearvioinnista tarkempaa ohjeistusta, niin hankkeiden vaikuttavuusarvioinnissa tulee ottaa huomioon myös niiden aluekehitysvaikutukset.

Kajaanin kaupungilla ei ole huomioita tai huomautettavaa lakiluonnoksen lukuihin 3 – 7, joihin ehdotetaan vain vähäisiä muutoksia nykyiseen maantielakiin verrattuna.

Ehdotus

Esittelijä: Jari Tolonen, Kaupunginjohtaja

Kaupunginhallitus antaa maantielain uudistamisesta esittelytekstin mukaisen lausunnon.

Päätös

Kaupunginjohtajan muutettu ehdotus: Lausuntoon lisätään kohtaan Huomiot lain uuteen 1 b lukuun Valtion ja maakunnan välinen suhde 3. kappaleen jälkeen uusi kappale: "Hallituksen esitysluonnoksen perustelutekstistä voi päätellä, että valmistelijoilla on ollut lähtökohtina mm.

- tienpidon järjestäminen tulevissa maakunnissa yhteistyöalueittain, joita voi enimmillään olla yhdeksän,
- rahoituksen järjestäminen valtion erillisrahoituksena, joka osoitetaan maakunnittain laskettuna yhteistyöalueille ja
- valtion keskushallinnon rakenteen säilyminen nykyisellään sekä siihen kuuluvan Liikenneviraston aseman vahvistaminen.

Edellä mainitut lähtökohdat perustuvat liikennehallinnon nykytilanteeseen ja niitä perustellaan mm. muutoksen aiheuttamilla, kustannusvaikutuksilla, uhkakuvilla sekä tavoitteeksi asetetulla maantieverkon valtakunnallisen yhtenäisyyden varmistamisella. Lakiluonnoksen valmistelun yhteydessä ei ole arvioitu liikenteen keskushallinnon toiminnan tehokkuuteen ja tuottavuuteen liittyviä kehittämistarpeita ja -mahdollisuuksia.

Kaupunginhallitus hyväksyi kaupunginjohtajan muutetun ehdotuksen.

Päätös julkaistaan kaupungin verkkosivuilla 6.9.2017

Tuija Aarnio
pöytäkirjanpitäjä

Muutoksenhakukielto
§183

Muutoksenhakukielto

Valmistelua ja täytäntöönpanoa koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

Sovellettava lainkohta: Kuntalaki 136 §